

◀◀

Ve de la pàgina anterior

el colpista Milans del Bosch, el president Suárez o el conquistador Hernán Cortés. Però cap com El Estudiante, i això que no es portava gens bé amb el cap. L'actor va deixar empremta en les seves memòries, *Bambalinas de cartón* (2008), de la seva mala relació amb Sancho Gracia.

UN GOYA PER 'CARNE TRÉMULA' // La seva trajectòria va ser panoràmica. Televisió, cine i teatre es van complementar amb el premi, per exemple, d'un Goya a l'actor de repartiment per *Carne trémula* (1997), en un dels seus dos treballs amb Pedro Almodóvar. *Hable con ella* (2002) va ser l'altre. L'interpret de Manises podria documentar la història del cine espanyol després de la mort de Franco. Tant va actuar en dubtosos films de la transició com *La boda del señor cura* i *Al tercer año resucitó*, tots dos de Rafael Gil, com amb Berlanga i Saura, a més d'Almodóvar.

Sancho va tancar la seva dilatada carrera als escenaris on l'havia començat als 18 anys, quan se'n va anar a Madrid, amb *Los árboles mueren de*

Durant massa temps la tempestuosa relació amb María Jiménez va solapar una trajectòria molt sòlida

pie, d'Alejandro Casona. Habitual del festival de teatre clàssic de Mèrida, va arribar al cim amb *Memorias de Adriano* (1998), dirigit per l'italià Maurizio Scaparro, i *Enrique IV* (2002), de Pirandello i direcció de José Tamayo. Els últims anys, la seva bona relació amb el PP valencià el va portar a ser al consell rector de Teatres de la Generalitat. Els seus col·legues van denunciar el que entenien com un tracte de favor que li permetia comptar amb bones subvencions per a les seves obres en època de retallades.

A LA PREMSA ROSA // A Sancho aquesta queixa el va intimidar poc. Ni la pujada de l'IVA cultural. «Jo vaig néixer en uns anys molt dolents, en la postguerra, sé què és berenar només un moniato. Conec moltes fams i no m'espanta», va dir a aquest diari.

Així era aquest actor canalla, fanfarró, de veu retronant; un gran seductor, dolent o pocavergonya. Fins i tot en la vida real. Va viure una tempestuosa relació de 22 anys amb la cantant María Jiménez, tan racial (o més) que ell. Es van casar dos cops, van tenir un fill i la seva ruptura va omplir pàgines de la premsa rosa. Es van deixar com draps bruts i no va faltar una denúncia d'ella per mals tractes. «Malgrat tot em porto bé amb María Jiménez», va dir en dies en què parlava més de la seva vida privada que del seu treball. ≡

Vegeu el vídeo d'aquesta notícia amb el mòbil o a e-periodico.cat

UNA REFERÈNCIA DE LA MÚSICA POPULAR

Llegenda del pop espanyol

El cantant i productor holandès Tony Ronald, autor del gran èxit 'Help, ayúdame', mor als 71 anys després d'una llarga malaltia

JUAN MANUEL FREIRE
BARCELONA

Tony Ronald, cantant i productor musical de referència en el pop comercial espanyol dels 60 i 70, va morir ahir a Barcelona després d'una llarga batalla contra el càncer. Tenia 71 anys.

De nom real Siegfried Andre Den Boer Kramer, Ronald va néixer el 1941 a Arnhem (Holanda), al si d'una família humil però musicalment rica; el seu avi matern, professor de música i amb el seu propi grup de corda, li va inculcar la que seria la seva passió. Quan va fer els 16 anys es va enrolar a la marina mercant i es va comprar la seva primera guitarra.

A finals dels 50 va recalar a Barcelona, on va formar, amb el seu amic José Luis Bolívar, el grup Kroner's Duo, una de tantes formacions sorgides a l'estela del Dúo Dinámico. El 1961, sense haver tingut gran èxit, es van separar. Tony va formar llavors un altre duo poc conegut, Tony and Charley, amb un compatriota seu, Charley Kurtz; el mateix que pocs anys després triomfaria amb *La yenka*, gravada amb un altre duo, Johnny and Charley.

UN TRIST ADÉU

CONCERTS D'HOMENATGE

➔ **A la portada de la web de l'artista hi apareix, sota de la trista notícia de la seva mort, el cartell de l'homenatge que havia previst a Luz de Gas per al dia 19, ara amb connotacions especialment emotives. Hi actuaran artistes lligats d'alguna manera a Ronald com Joan Manel Serrat, Karina, Jeanette, Dyango, Los Amaya, Angela (Nubes Grises), Elsa Baeza i Helena Bianco (Los Mismos), entre altres. Les entrades per a aquest concert tribut segueixen a la venda al preu de 17 €.**

➔ **A més a més, ahir mateix hi havia un homenatge-sopar al restaurant Danzarama de Barcelona al qual es preveia que assistís el mateix artista, a més de noms com Los Diablos, Los Amaya, Sisa, Joan Estrada, Mateu Fortuny i Carles Flavià, entre altres.**

Ronald no va deixar de buscar la fama i d'absorbir les tendències arribades de fora –mai ha estat ben ponderada la seva importació de sons com el soul i el pop marca Beatles al paisatge de la música popular espanyola– amb projectes com Los Kroners i Tony Ronald Group, que el porten pels escenaris de localitats turístiques. En aquesta època va gravar versions de The Monkees, Little Richard i fins i tot el *Summertime* de George Gershwin. Com a barceloní d'adopció, també va gravar temes en català.

AUGE EN NOM PROPÍ // Però no va ser fins a començar la seva carrera en solitari que van començar a ploure els veritables èxits. El més important, *Help, ayúdame*, que va publicar el 1971 en diferents idiomes. Altres temes menys icònics però també exitosos: *Lady banana*, *Dejaré la llave en mi puerta*, *Amor te vas...*

A finals dels 70, es va reconvertir en productor d'èxit, cuinant discos de Los Diablos, Dyango i Los Amaya; dels segons va produir els seus principals èxits, *La inyección* i *Vete*. Els 80 es va allunyar lleugerament dels estudis per conformar-se amb espectacles nostàlgics pels pobles del país. Encara que fos amb cintes pregravades, Ronald se sentia orgullós i disfrutava a l'escenari. La dècada següent va recórrer teatres amb l'espectacle *Míticos 70*, juntament amb Micky, Jeanette i Llorenç Santamaría.

Només fa una setmana passava per *Qué tiempo tan feliz* –el programa de María Teresa Campos a Telecinco– per parlar sobre la seva retirada irremeiable. Aquesta llegenda del pop espanyol ja feia 11 anys que batallava contra el càncer i havia perdut la força i la mobilitat necessàries per enfrontar-se a les exigències dels directes. «**M'hauria agradat continuar una altra temporada, però fa anys que tinc problemes importants de salut, i això m'impedeix totalment seguir. Aquesta és la raó.**» Si hagués estat per ell, hauria continuat als escenaris tant temps com, diguem, un Tony Bennett. «**M'hauria agradat com algun cantant americà que hi ha, que canta als 84 a duo i això, però és impossible.**», va declarar al programa de Campos.

Ahir, al mateix espai televisiu, la presentadora anunciava la mort del cantant d'origen holandès. ≡

Vegeu el vídeo de la notícia al mòbil o a e-periodico.cat

idees

RAMÓN
De España

Dos vells col·legues

Encara que no acostumo a anar al teatre ni que em matin –quan hi vaig, surto tan irritat que trigo mesos a tornar-hi–, l'altra nit em vaig deixar convidar a La Seca Espai Brossa per la meua amiga B. B. (no, no es tracta de **Brigitte Bardot**) per veure *Tan bé com anàvem*, dels meus vells i estimats amics **Jaume Sisa** i **Carles Flavià**. Hi anava amb una mica de por, ho reconec, perquè no estava segur que la seva eficàcia com a parella còmica en la vida real –comprovada per qualsevol que compartís fa anys amb ells la barra de Zeleste– fos la mateixa sota una estructura teatral. Però la por em va passar de seguida: *Tan bé com anàvem* és una funció tan estimulants i divertida com les turques que agafàvem fa 30 anys a Zeleste i molts altres bars: no n'oblidaré mai una que va acabar un diumenge a la tarda a l'església a la qual ens va portar **Flavià** perquè li tocava fer missa i necessitava alguns feligresos que estiguessin tan torrats com ell.

Sisa no sap a quin gènere pertany l'obra, segons em va comentar

'Tan bé com anàvem' va de tot i de res, com 'Seinfeld', i té base per a una 'sitcom'

després de la funció. Jo tampoc, però tant me fa. Jo diria que va de tot i de res, com *Seinfeld*, i que és una base excel·lent per a una possible *sitcom* (baratíssima, a més). Durant una hora i mitja, **Flavià** i **Sisa** parlen de les seves coses, recorden el passat compartit, canten algunes *coplas* –excel·lent versió, per cert, del clàssic de **Juanito Valderrama** *La primera comunió*–, citen algunes dones, es pregunten –però tampoc gaire– pel sentit de la vida i ens deixen ben clar que ja s'han fet a la idea de no separar-se mai (el gag del matrimoni homosexual per a heterosexuals és realment brillant).

En l'espectacle no hi ha pretensions de cap mena. Jo crec que només s'aspira a socialitzar una conversa de barra de bar en què molts es poden veure representats. Sobretot, els que ja tenim una edat, acumulem experiències semblants a les de **Sisa** i **Flavià** i compartim amb ells el seu fatalisme amable a l'hora d'enfrontar-nos al drama de l'existència. Jo vaig sortir del teatre de molt bon humor, sense aquelles ganes de matar algú que sempre em despertaven els muntatges de **Calixto Bieito**, **Alex Rigola** o qualsevol altre geni propens a cagar-se en **Shakespeare** o en **Brecht**. Fins i tot feliç, diria. ≡